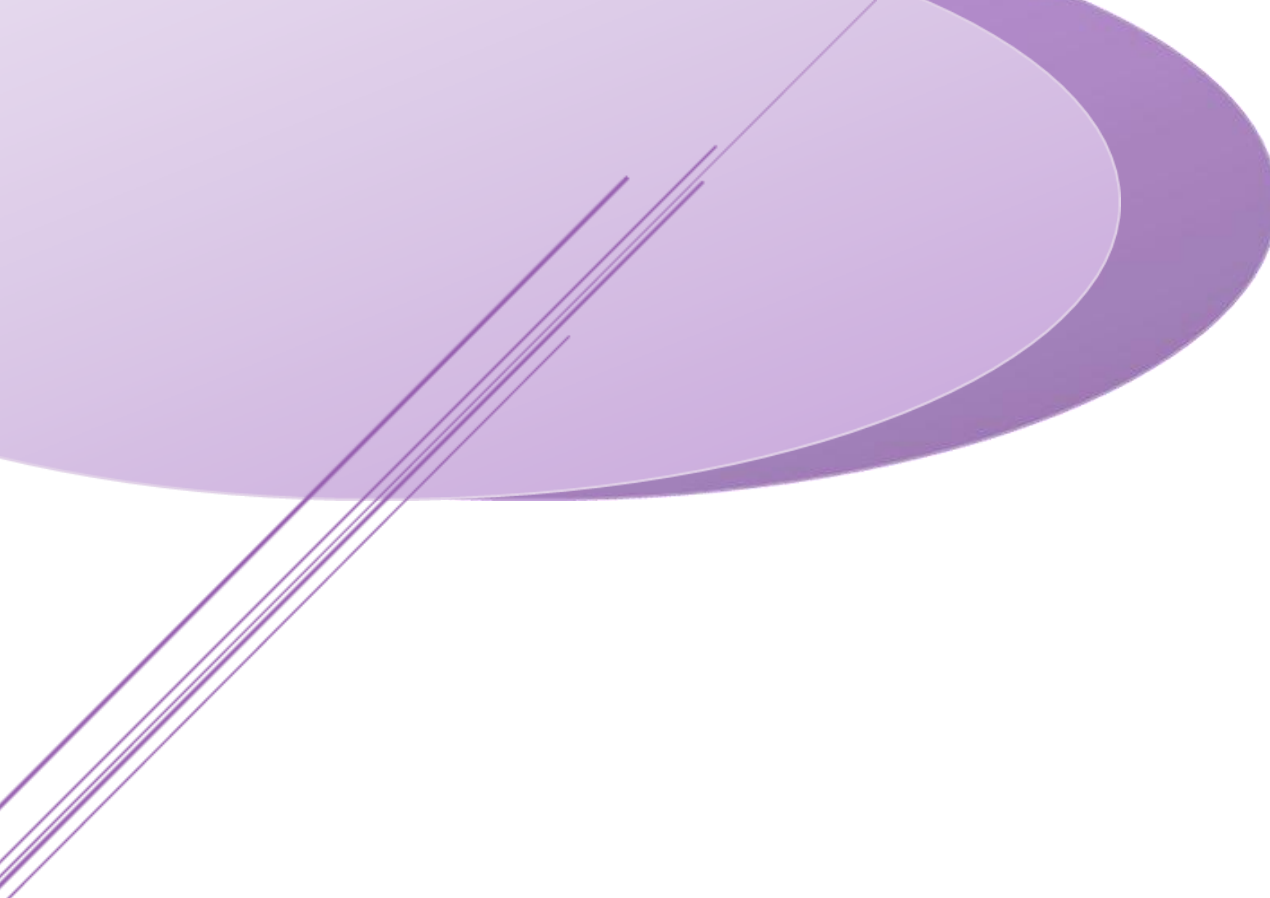

COMPLEET STAPPENPLAN VOOR OUDERS

ALS HET ONDERWIJS ANDERS VERLOOPT

Dit overzicht combineert het handelingsperspectief van de ouder, de rol van externe instanties, de formele vervolgstappen, alle wettelijke regelingen/vrijstellingen en handige voorbeeldbrieven

Compleet Stappenplan voor Ouders: Als het Onderwijs Anders Verloopt

Een compleet en uitgebreid stappenplan voor ouders wanneer het onderwijs voor hun kind niet volgens de standaard verloopt. Dit overzicht combineert het handelingsperspectief van de ouder, de rol van externe instanties, de formele vervolgstappen, alle wettelijke regelingen/vrijstellingen en handige voorbeeldbrieven.

Belangrijke Instanties & Rechten (Je Hulpbronnen)

Voordat je de stappen doorloopt, is het goed om te weten welke partijen jou kosteloos kunnen bijstaan:

Advies & Informatie:

- **Ouders & Onderwijs:** Landelijk informatiepunt en advieslijn (0800-5010) voor alle vragen over rechten, plichten en communicatie. (Website: oudersonderwijs.nl)
- **Oudervereniging Balans:** Gespecialiseerd in leeraandoeningen, neurodiversiteit (ADHD, autisme, hoogbegaafdheid) en gedrag. (Website: balansdigitaal.nl)
- **Onafhankelijke Cliëntondersteuning (OCO / MEE):** Gratis en onafhankelijke ondersteuner (vaak via de gemeente of het samenwerkingsverband) die fysiek mee kan naar gesprekken op school.
- **Steunpunt Passend Onderwijs:** Achtergrondinformatie en stroomschema's per regio (steunpuntpassendonderwijs-povo.nl).

Bemiddeling & Toezicht:

- **Stichting Onderwijsconsulenten:** Onafhankelijke deskundigen die kosteloos adviseren en bemiddelen bij (dreigende) uitval of conflicten met school. (Website: onderwijsconsulenten.nl)
- **Samenwerkingsverband Passend Onderwijs:** Regionaal netwerk van scholen dat extra middelen beheert en beslist over de Toelaatbaarheidsverklaring (TLV) voor het speciaal onderwijs. (Vind je samenwerkingsverband via de [postcode-zoeker van Passend Onderwijs](https://postcode-zoeker-van-passend-onderwijs.nl)).
- **Leerplichtambtenaar:** Gemeentelijke partner om mee te denken over maatwerkroosters, deeltijdonderwijs en het voorkomen van ongeoorloofd verzuim.
- **Vertrouwensinspecteur Onderwijsinspectie:** Te benaderen bij een vermoeden van structureel disfunctioneren van een school of bestuur (0800-1919, gratis). (Website: onderwijsinspectie.nl)

Juridisch & Geschillen:

- **Geschillencommissie Passend Onderwijs (GPO):** Behandelt formele geschillen over het Ontwikkelperspectief (OPP), toelating of verwijdering. (Website: onderwijsgeschillen.nl/commissie/gpo)

- **Landelijke Klachtencommissie Onderwijs (LKC):** Voor formele klachten over onzorgvuldig handelen van het schoolbestuur of personeel. (Website: onderwijsgeschillen.nl/commissie/lkc)

Het Stappenplan

Stap 1: Signaleer en breng de situatie in kaart

Voordat je in gesprek gaat, bouw je een helder dossier op om de situatie feitelijk te onderbouwen.

- **Logboek bijhouden:** Noteer concrete voorbeelden van thuis en school met datum en korte omschrijving (bijv. overprikkeling, buikpijn, uitval, langdurig huiswerk). Een logboek is later je belangrijkste bewijsstuk. Begin hiermee zodra je twijfelt.
- **Maak een Rood/Groen-lijst:**
 - **Rood:** Waar loopt je kind precies vast (tempo, prikkels, sociale aansluiting)?
 - **Groen:** Wat gaat er wel goed en wat helpt thuis?
- **Dossier vormen:** Verzamel toets-resultaten, verslagen van hulpverleners en diagnostische rapporten chronologisch in één overzichtelijke map, digitaal of op papier. Vraag als ouder altijd om een kopie van toets-gegevens en verslagen; op grond van de AVG heb je recht op inzage in deze gegevens.

Stap 2: Vraag een doelgericht gesprek aan op school

Ga in gesprek met de directe betrokkenen (leerkracht, mentor, intern begeleider (IB'er) of zorgcoördinator).

- **Heldere insteek:** Geef per e-mail vooraf aan waar de zorgen liggen en dat je samen naar oplossingen wilt zoeken.
- **Neem iemand mee:** Schakel je partner, een vertrouwenspersoon of een Onafhankelijke Cliëntondersteuner (OCO) in. Twee horen meer dan één.
- **Focus op de basis:** Vraag welke standaard maatregelen en basisondersteuning de school direct kan inzetten (bijv. rustplek, tijdsverlenging, pictogrammen). Dit staat beschreven in het Schoolondersteuningsprofiel (SOP) van de school.
- **Termijn:** Hoewel er geen harde wettelijke reactietermijn is voor een gesprek, verplicht de zorgplicht de school om zonder onnodige vertraging te reageren en mee te denken.

(Zie Voorbeeldbrief 1 onderaan dit document voor een gespreksverzoek)

Stap 3: Maak concrete afspraken (Plan-Do-Check-Act)

Zorg dat afspraken niet vrijblijvend blijven.

- **Maak afspraken 'SMART':** Leg vast 'wat' er gebeurt, 'wie' het uitvoert, 'wanneer' het start en 'hoe lang' het duurt. Vermeld ook wat er gebeurt als een afspraak niet werkt (vervolgstap).
- **Leg afspraken schriftelijk vast:** Stuur na het gesprek zelf een korte samenvatting per e-mail naar de school om misverstanden en discussie achteraf te voorkomen.
- **Prik een evaluatiedatum:** Spreek direct een datum af (bijv. over 4 tot 6 weken) om de voortgang te bespreken.

(Zie Voorbeeldbrief 2 onderaan dit document voor een e-mailsamenvatting)

Stap 4: Schakel hulpverlening of het Samenwerkingsverband in

Als de basisondersteuning van school onvoldoende blijkt, is extra expertise nodig.

- **Samenwerkingsverband betrekken:** Vraag de school om het Samenwerkingsverband te consulteren voor een extra arrangement of deskundigheidsbevordering.
- **Jeugdhulp & Diagnostiek:** Schakel via het wijkteam/CJG of de huisarts externe zorg in (bijv. een orthopedagoog of psycholoog).
- **Ouders & Onderwijs / Balans:** Neem contact op met de advieslijnen om je eigen rechtspositie en opties scherp te krijgen.

Stap 5: Beroep je op de Zorgplicht en het Ontwikkelperspectief (OPP)

Wanneer een standaard onderwijsroute echt niet meer haalbaar is op de huidige manier, verschuift de situatie naar de formele onderwijswetgeving.

- **Zorgplicht van School:** De huidige school is wettelijk verplicht een passende plek te bieden óf te zoeken. Ze mogen een kind niet zomaar uitschrijven of thuis laten zitten. *Termijn:* Als je je kind schriftelijk aanmeldt, heeft de school maximaal 6 weken (eenmalig te verlengen tot 10 weken) om een passende plek te bieden.
- **Ontwikkelperspectief (OPP):** De school stelt een formeel OPP op (uiterlijk binnen 6 weken na inschrijving of besluit tot extra ondersteuning). Als ouder heb je instemmingsrecht op het handelingsdeel (het plan van aanpak/de extra zorg). Ga je niet akkoord? Onderteken het plan niet en geef schriftelijk aan waarom.
- **Toelaatbaarheidsverklaring (TLV):** Blijkt regulier onderwijs onvoldoende? Vraag samen met school een TLV aan bij het Samenwerkingsverband voor het Speciaal (Basisonderwijs) Onderwijs (SBO/SO/VSO). Het SWV moet binnen 8 weken (soms 6) beslissen. Bij afwijzing kun je binnen 6 weken bezwaar maken.

(Zie Voorbeeldbrief 3 onderaan dit document voor een verzoek rondom het OPP)

Stap 6: Verken alternatieve en flexibele onderwijsroutes

Bekijk welke onderwijsvorm het beste aansluit bij de ondersteuningsbehoefte van je kind.

- **Speciaal Onderwijs (SO / VSO):** Kleinere klassen, gespecialiseerde leerkrachten, veel structuur en prikkelarme ruimtes. *(Zie de voor- en nadelenafweging hieronder).*
- **Onderwijs-Zorgcombinatie:** Locaties waar onderwijs en jeugdzorg/behandeling hand in hand gaan (bijv. dagbehandeling of zorgboerderij). Deze kunnen gecombineerd gefinancierd worden via SWV en gemeente (Jeugdwet/PGB).
- **Maatwerkrooster / Deeltijd (Art. 15 Leerplichtwet):** In overleg met school, samenwerkingsverband en de leerplichtambtenaar uren opbouwen of afschalen via een formeel OPP/handelingsplan.
- **Particulier / Vernieuwend:** Onderwijs buiten het reguliere systeem (let op: brengt eigen kosten met zich mee en moet afgestemd worden met de leerplichtambtenaar).

- **Artikel 5 onder a (LpW):** Een (tijdelijke) vrijstelling van de inschrijvingsplicht bij de leerplicht wegens fysieke of psychische ongeschiktheid (uiterst middel/uitzonderingsroute).

Stap 7: Escalatie en Bemiddeling (Bij vastlopende situaties)

Lopen de gesprekken vast of ontstaat er een conflict met de school of het samenwerkingsverband?

- **Onderwijsconsulent inschakelen:** Meld de situatie gratis aan bij onderwijsconsulenten.nl voor neutrale bemiddeling tussen jou, school en het samenwerkingsverband.
- **Leerplichtambtenaar als bondgenoot:** Licht de leerplichtambtenaar proactief in over de zoektocht naar passend onderwijs. Dit voorkomt onterechte verzuimmeldingen (scholen moeten verzuim verplicht melden bij 16 uur afwezigheid binnen 4 weken).
- **Geschillencommissie Passend Onderwijs (GPO):** Dien een formeel geschil in bij besluiten over de TLV, weigering van plaatsing of de inhoud van het OPP.
- **Klachtencommissie (LKC):** Gebruik de klachtenregeling bij onzorgvuldig of onbehoorlijk handelen door het schoolbestuur.

Stap 8: Rust, Herstel en Borging

Wanneer er een nieuwe en passende onderwijsplek of maatwerkconstructie is gerealiseerd, verschuift de focus naar herstel.

- **Ruimte voor 'Ontprikken':** Een kind dat langdurig overbelast is geweest, heeft tijd nodig om mentaal weer op te laden voordat het tot leren komt.
- **Warme overdracht:** Zorg dat de opgebouwde kennis over wat thuis én op school wel en niet werkt, goed overgedragen wordt aan het nieuwe team.
- **Periodiek overleg & Monitoring:** Blijf in een rustig tempo de voortgang monitoren, maar geef de nieuwe begeleiders de ruimte. Plan ook na 3 maanden weer een korte evaluatie (nieuwe overgangen blijven kwetsbaar).

Afweging: Voor- en Nadelen van het Speciaal Onderwijs

Categorie	● Voordelen (Kansen & Rust)	● Nadelen (Knelpunten & Risico's)
Klassengrootte & Rust	Kleine groepen: Veel individuele aandacht (vaak 8 tot 15 leerlingen per klas). Prikkelarmere omgeving.	Gedrag van klasgenoten: Kinderen kunnen ongewenst gedrag, woede-uitbarstingen of taalgebruik van elkaar overnemen.

Categorie	● Voordelen (Kansen & Rust)	● Nadelen (Knelpunten & Risico's)
Deskundigheid & Zorg	Gespecialiseerd team: Leerkrachten, orthopedagogen en therapeuten hebben specifieke kennis van neurodiversiteit en gedrag.	Focus op zorg i.p.v. leerstof: Soms ligt de nadruk zó sterk op rust en gedrag dat het leertempo achterblijft.
Sociaal & Zelfbeeld	Erkenning en begrip: Kind is niet meer de 'uitvaller' of 'vreemde eend'; dit kan het zelfvertrouwen enorm herstellen.	Stigmatisering: Kind kan zich "anders" of "minder slim" voelen door de plaatsing op een speciale school.
Logistiek & Omgeving	Duidelijke structuur: Schooldag is voorspelbaar ingericht op de specifieke behoefte van de doelgroep.	Reistijd & Taxibus: Langere reistijden en afhankelijkheid van leerlingenvervoer (wat extra prikkels geeft).
Buurt & Vrienden	Gelijkgestemde vriendjes: Makkelijker aansluiting vinden met kinderen die tegen dezelfde dingen aanlopen.	Afstand tot de buurt: Klasgenoten wonen vaak ver weg, waardoor afspreken na school lastiger is en contact in de eigen wijk verwatert.
Toekomst & Doorstroom	Maatwerk op eigen tempo: Mogelijkheid om te leren op een manier en tempo dat fysiek en mentaal haalbaar is.	Drempel voor vervolgonderwijs: Niet elke VSO-school biedt reguliere eindexamens (mavo/havo/vwo); de weg terug naar regulier onderwijs is administratief zwaar.

Overzicht van Wettelijke Vrijstellingen (Leerplichtwet 1969)

In het onderwijsrecht wordt er een strikt onderscheid gemaakt tussen twee situaties:

1. **Vrijstelling van de inschrijvingsplicht (Artikel 5):** Het kind hoeft helemaal niet ingeschreven te staan op een school.
2. **Vrijstelling van het geregeld schoolbezoek (Artikel 11):** Het kind staat wel ingeschreven, maar mag op specifieke gronden lessen of dagen missen.

CATEGORIE 1: Vrijstelling van de Inschrijvingsplicht (Artikel 5)

Volledige vrijstelling om het kind in te schrijven op een school.

- **Artikel 5 onder a – Lichamelijke of psychische ongeschiktheid:**
 - *Inhoud:* Het kind is door ernstige fysieke of mentale redenen niet in staat om naar school te gaan.
 - *Aanvraag:* Jaarlijks indienen vóór 1 juli bij de leerplichtambtenaar, onderbouwd met een verklaring van een onafhankelijk arts/psycholoog (niet de eigen behandelaar).
- **Artikel 5 onder b – Bedenkingen tegen de richting:**
 - *Inhoud:* Ouders hebben ernstige bezwaren tegen de levensbeschouwelijke of religieuze richting van alle scholen binnen redelijke afstand van de woning.
 - *Aanvraag:* Kennisgeving indienen bij de leerplichtambtenaar met een onderbouwde verklaring over de bedenkingen.
- **Artikel 5 onder c – Onderwijs in het buitenland:**
 - *Inhoud:* Het kind staat ingeschreven op een school in het buitenland en volgt daar geregeld les (bijv. bij grensbewoners).
 - *Aanvraag:* Bewijs van inschrijving en geregeld bezoek van de buitenlandse school overleggen aan de gemeente.

CATEGORIE 2: Vrijstelling van het Schoolbezoek (Artikel 11)

Het kind staat ingeschreven op een school, maar heeft wettelijke toestemming om (tijdelijk) afwezig te zijn.

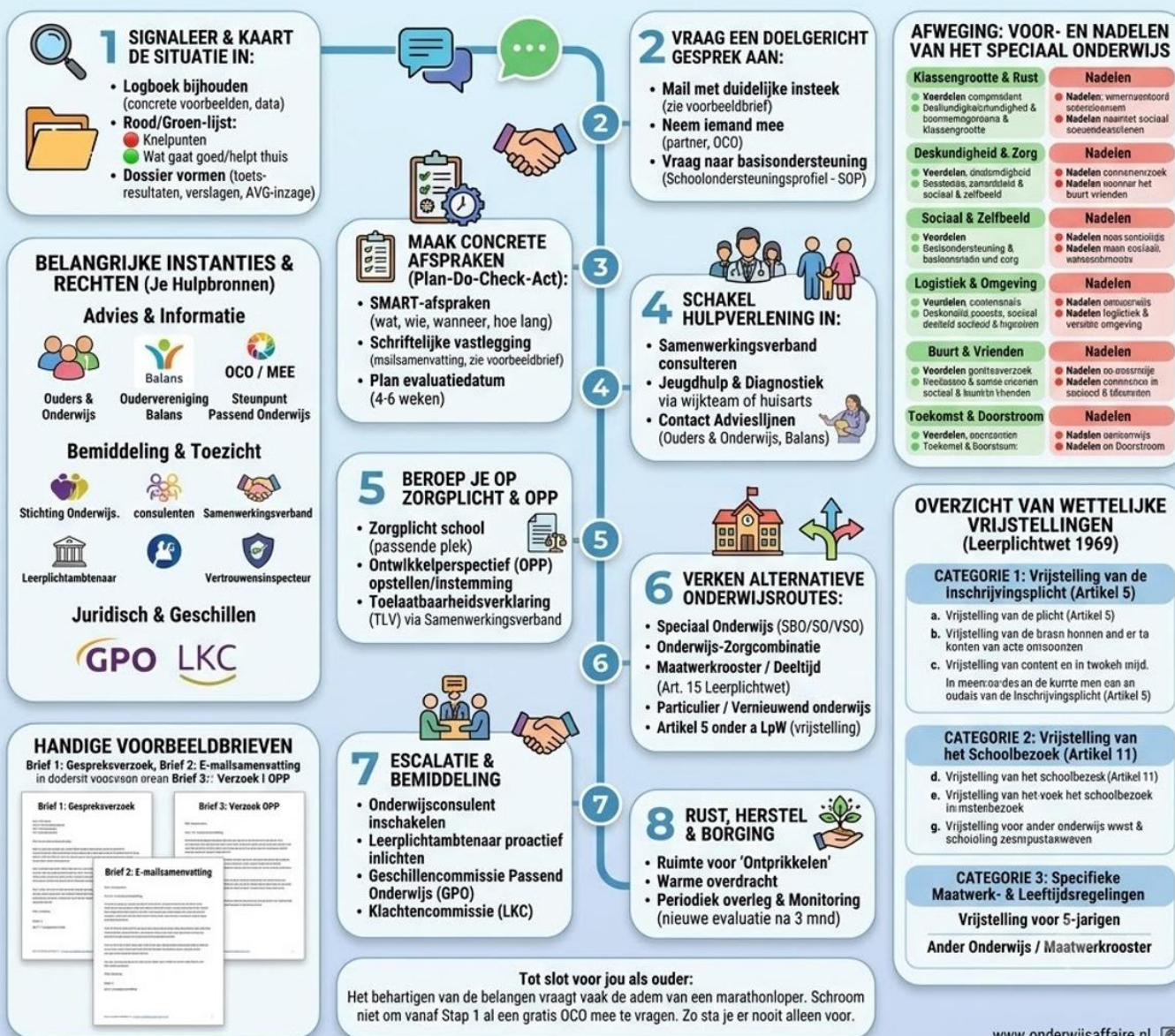
- **Artikel 11 onder d – Ziekte van de leerling:**
 - *Inhoud:* De meest gebruikte grond. Geldt voor fysieke én psychische ziekte (bijv. burn-out, zware overprikkeling, angst, depressie of chronische aandoening).
 - *Aanvraag:* Ziekmelden bij de schoolleiding (uiterlijk binnen 2 dagen). Bij langdurig verzuim wordt de schoolarts/JGZ betrokken.
- **Artikel 11 onder g – Gewichtige omstandigheden:**
 - *Inhoud:* Buitengewoon verlof voor klassieke situaties (huwelijk, overlijden, verhuizing) of als overbrugging bij dreigende uitval/noodsituaties.
 - *Aanvraag:* Tot 10 dagen aanvragen bij de schooldirecteur; meer dan 10 dagen aanvragen bij de leerplichtambtenaar.

CATEGORIE 3: Specifieke Maatwerk- & Leeftijdsregelingen

- **Vrijstelling voor 5-jarigen (Artikel 3, lid 2 & 3):**
 - *Onvoorwaardelijk (tot 5 uur/week):* Ouders mogen hun 5-jarige kind tot 5 uur per week thuis houden om te rusten (melden bij directeur).
 - *Met toestemming (tot 10 uur/week):* De schooldirecteur kan toestemming geven om dit uit te breiden naar maximaal 10 uur per week.
- **Ander Onderwijs / Maatwerkrooster (Artikel 15 Leerplichtwet):**

- o *Inhoud:* Deeltijdonderwijs & Zorg waarbij het kind een aangepast rooster volgt (bijv. halve dagen, bovenschoolse voorziening of combinatie met zorgboerderij/behandelgroep).
- o *Voorwaarde:* Gebeurt altijd via een formeel OPP/handelsplan in afstemming met ouders, school, SWV en leerplichtambtenaar.

COMPLEET STAPPENPLAN VOOR OUDERS: ALS HET ONDERWIJS ANDERS VERLOOPT

Bronvermelding: Gebaseerd op het stappenplan en origineel van Onderwijsaffaire (2026)

www.onderwijsaffaire.nl
onderwijsaffaire@gmail.com
Auteur: Petra de Blok

Voorbeeldbrieven

Onderstaande teksten zijn startpunten, pas ze aan op jullie persoonlijke situatie.

Voorbeeld 1: Gespreksverzoek aan school (bij Stap 2)

Onderwerp: Verzoek om overleg over ondersteuning [naam kind], groep/klas [x]

Beste [naam leerkracht/IB'er],

Wij maken ons zorgen over hoe het op school gaat met [naam kind]. We zien thuis [korte, feitelijke omschrijving, bv. 'grote weerstand tegen huiswerk en moeite met opstaan op schooldagen'].

Graag gaan we met u in gesprek om samen te kijken wat er nodig is en welke ondersteuning mogelijk is. Kunnen we een afspraak plannen in de komende twee weken?

We nemen [naam vertrouwenspersoon/OCO] mee naar het gesprek.

Met vriendelijke groet,
[naam ouder(s)]

Voorbeeld 2: E-mailsamenvatting na overleg (bij Stap 3)

Onderwerp: Samenvatting overleg [datum], afspraken [naam kind]

Beste [naam],

Bedankt voor het gesprek van [datum]. Voor de duidelijkheid vatten wij de gemaakte afspraken samen:

1. [Maatregel], uitgevoerd door [wie], vanaf [datum], voor de duur van [periode].
2. [Maatregel], uitgevoerd door [wie], vanaf [datum], voor de duur van [periode].
3. Etc

We hebben afgesproken dit te evalueren op [datum, 4-6 weken later].

Mochten we iets verkeerd hebben begrepen, horen we dat graag.

Met vriendelijke groet,
[naam ouder(s)]

Voorbeeld 3: Verzoek OPP / instemming handelingsdeel (bij Stap 5)

Onderwerp: Verzoek om (herziening van) het OPP voor [naam kind]

Beste [naam IB'er/directie],

Wij verzoeken u een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) voor [naam kind] op te stellen c.q. te herzien, gezien [korte reden]. Zoals u weet hebben wij als ouders instemmingsrecht op het handelingsdeel van het OPP.

Graag ontvangen we het concept ruim voor de wettelijke termijn van 6 weken, zodat er voldoende tijd is voor overleg voordat het wordt vastgesteld.

Met vriendelijke groet,
[naam ouder(s)]

Tot slot voor jou als ouder:

Het behartigen van de belangen van je kind in het onderwijssysteem vraagt vaak de adem van een marathonloper. Schroom niet om vanaf Stap 1 al een gratis OCO (onafhankelijke cliëntondersteuner) mee te vragen. Zo sta je er vanaf het begin nooit alleen voor.

Bronvermelding: Gebaseerd op het stappenplan en origineel van Onderwijsaffaire (2026)

www.onderwijsaffaire.nl

onderwijsaffaire@gmail.com

Auteur: Petra de Blok